«Экономикалық теория» пәнінен

Лекция презентация

13-тақырып: Жұмыссыздық пен инфляция экономикалық тұрақсыздық көрінісі ретінде.

Дәріс презентациялаудың мақсаты: **инфляция мен жұмыссыздықтың себептері мен салдарын талқылай отырып, оларды шектеуге қатысты саясатты қарастыру.**

Дәріс жоспары:

1. Инфляция себептері, көрсеткіштері мен түрлері.
2. Жұмыссыздық: мәні, себептері мен нысандары. Оукен заңы.
3. Дағдарысқа қарсы саясат және Қазақстан Республикасындағы тұрақты экономикалық өсудің бағдарларамары.

Инфляция

Бағаның тұрақты өсуіне байланысты ақшаның сатып алу қабілетінің төмендеп, оның құнсыздануы.

Инфляцияның шығу нысаны бойынша түрлері

- Ашық
- Жасырын

Инфляцияның пайда болу себебі бойынша түрлері

- Сұраным инфляциясы
- Ұсыным инфляциясы

Инфляцияның басталу уақыты бойынша түрлері

- **Күтілген**
- **Күтілмеген**

Инфляцияның бағаға байланысты түрлері

- Баяу
- Қарқынды
- Ұшқыр

Инфляцияның себептері

Мемлекеттік шығындардың табысынан артып кетуі, яғни бюджет тапшылығы (айналыстағы ақша саны мен тауар массасының сәйкес келмеуі бағаның өсуіне әкеп соқтырады).

Өндірушілер үшін ұсынымды төмендету мен бағаны өсіретін мүмкіндіктерді қалыптастыратын бәсеке мен монополиялық нарықтың жетілмеуі жатады.

Инфляцияның әлеуметтік-экономикалық салдарлары

- тұрғындардың нақты табысының төмендеуі, жинақталған қорларының құнсыздануы:
- өмір сүру деңгейлерінің төмендеуі, қоғамның байлар мен кедейлерге бөлінуі;
- экономикалық өсуге кері әсер ететін инфестицияның төмендеуі мен оны тартуға ынтаның жоғарылауы;
- өндірісті жаңартуға мүмкіндіктің болмауы және оның тозуы
- ұлттық валюта курсының төмендеуі жатады.

Инфляция көрсеткіштері

$$\text{ТБИ} = \frac{\text{Ағымдағы жылдағы тұтыну бағысы}}{\text{Өткен жылдағы тұтыну бағасы}} \times 100\ \%$$

$$\text{Бағаның өсу екпіні} = \frac{\text{ТБИ}_{\text{ағымд.жыл}} - \text{ТБИ}_{\text{өтк.жыл}}}{\text{ТБИ}_{\text{өткен жыл}}} \times 100\ \%$$

Жұмыссыздық

Жұмыс күшінің бір бөлігі өндірісте еңбекке араласпағандығын көрсететін әлеуметтік-экономикалық құбылыс.

Бұл еңбекке деген ұсынымның сұранымнан артып кеткенін сипаттайтын ауытқымалы құбылыс.

Халықаралық еңбек ұжымының анықтамасына сәйкес, жұмыссыздарға жұмыс орындарының жетіпеуінен жұмысқа орналаса алмай өз бетінше жұмыс іздеп жүрген адамдарды жатқызамыз.

Жұмыссыздық түрлері

- Фрикциондық
- Құрылымдық
- Циклдық
- Маусымдық
- Технологиялық
- Жасырын

Жұмыссыздық өлшемі

$$\text{Жұм.деңгейі} = \frac{\text{Жұмыссызсыз адамдар саны}}{\text{Жұмыс күші}} \times 100\ \%$$

Оукен заңы

Фрикциондық және құрылымдық жұмыссыздықтың деңгейіне қарағанда жұмыссыздық деңгейінің 1%-ға өсуі ЖҰӨ өсу екпінін 2,5%-ға төмендетеді. Бұл тәуелділікті А.Оукен зерттеген.

Жұмыссыздықты болдырмау теориялары

- Классикалық
- Мальтустық
- Кейнстік

Филипс қисығы

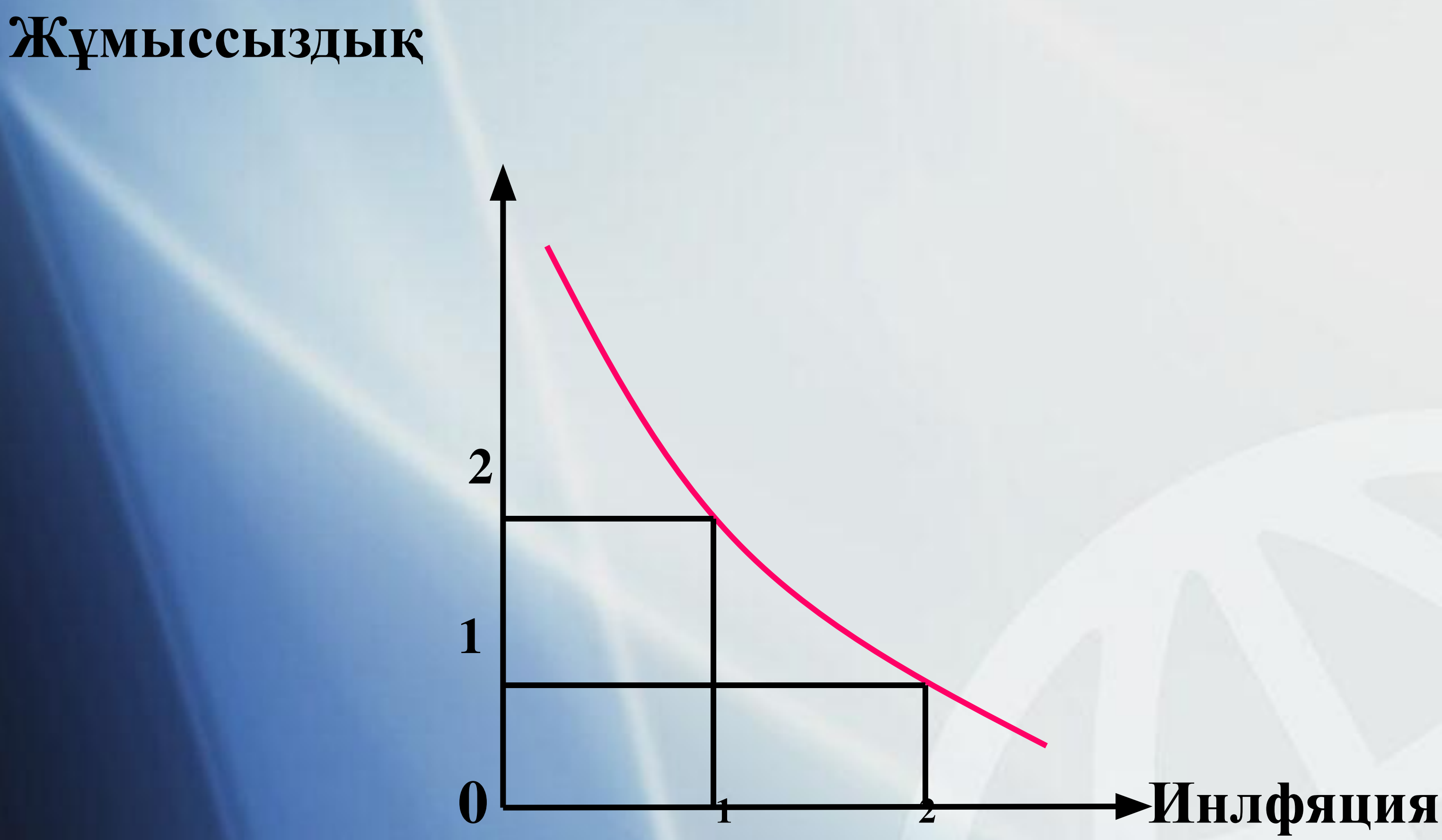

Жұмыссыздық пен инфляцияның байланысы

Егер мемлекет жұмыссыздықты болдырмаудың Кейнстік бағдарламасын қолданған уақытта қоғамда тұтынушылық сұраным өседі, яғни баға өседі.

Баға деңгейінің өсуі инфляцияға әкеп соқтырады. Демек, инфляцияға қарсы күрес жүргізіледі, оның салдарынан төлем қабілеті бар сұраным шектеледі, ал одан өндіріс көлемі төмендейді, нәтижесінде жұмыссыздық өседі.

Осы жұмыссыздық пен инфляцияның арасындағы байланысты ағылшын экономисті А.В.Филипс зерттеді. Филипс қисығы қысқа мерзімді экономикалық жағдайда немесе баяу инфляция кезінде экономикалық талдау жасау үшін қолданылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы. Алматы 1995 жыл.
2. Қазақстан Республикасының Азаматтық Кодексі. Алматы 2002 жыл.
3. «Қазақстан Республикасының еңбек туралы» Қазақстан Республикасының заңы. Астана, 1999 жыл.
4. Қазкстан Республикасының «Білім туралы» заңы, 1999 жыл.
5. Қазкстан Республикасының «Бюджеттік жүйе туралы» заңы, 1999 жыл.
6. «Қазақстан Республикасының жергілікті мемлекеттік басқару туралы» заңы, 2001 жыл.
7. «Қазақстан–2030» Ел Президентінің Қазақстан халқына Жолдауы. Алматы – 1997 жыл.
8. «Қазақстан экономикалық, әлеуметтік және саяси жедел жаңару жолында» Қазақстан Республикасының Президентінің халқына Жолдауы, 2005жыл.
9. «Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясы» Қазақстан Республикасы Президентінің халыққа Жолдауы, 2006 жылғы 1 наурыз
10. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» Қазақстан Республикасы Президентінің халыққа Жолдауы, 2007 жыл 28 ақпан.
11. «Қазақстан азаматтарының әл-аухатын көтеру – мемлекет саясатының басты мақсаты» Қазақстан Республикасы Президентінің халыққа Жолдауы, 2008 жыл, 7 ақпан.
12. Экономикалыќ теория негіздері. Я.М.Єубакіров, Алматы. 1998
13. Экономискс. Макконелл Кемпбелл Р., Стенли Л.Брю. В 2-х томах. 1993.
14. Учебник по основам экономической теории. Под.ред. В.Д.Камаева. 1995.
15. Основы экономической теории. Е.Ф.Борисов, Ф.М.Волков. М., 1993.
16. Экономика. Учебник под.ред. А.С.Булатова. М., 2000.
17. Жалпы экономикалық теория. Оқулық. Ө.Қ.шеденов, Е.Н.Сағындықов, Б.А.Жүнісов, Ү.С.Байжомарто, Б.И.Комягин. – Ақтөбе, "А-Полиграфия", 2004.– 455 бет.
18. Дайджест экономической теории. Учебное пособие / Под ред. Проф. В.М.Соколинского. – М.: "Аналитика-Пресс", 1998. – 196 с.
19. Экономическая теория в схемах, таблицах, графиках и формулах: Учебное пособие / Е.Г.Ефимова. – М.:Флинта: Московский психолого-социальный институт, 2003. – 156 с.
20. Экономическая теория. Учебное пособие в схемах. / ВКрымова. – Алматы, "Аркаим", 2002. – 118с.
21. Стуктурно-логические схемы по курсу "Экономическая теория" Даришев М.М., Жунусов Б.А. – Актобе, учебно-методический отдел ЗапКазИЭФ, - 2001. – 74 с.
22. Экономика. Учебник под.ред. А.С.Булатова. М., 2000.
23. Основы экономической теории. Е.Ф.Борисов, Ф.М.Волков. М., 1993.
24. Курс экономической теории под ред В.Д.Камаева, В.В.Киселева М., 1994.
25. Учебник по основам экономической теории. Под.ред. В.Д.Камаева. 1995.
26. Жүнісов Б.А., Жакупова Б.А. "Экономикалық теория" пәнінен **ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ЛОГИКАЛЫҚ СХЕМА**. Экономикалыќ мамандыќтардыњ к‰ндізгі жєне сырттай бµлім студенттеріне арналѓан оқу-әдістемелік құрал.. – Ақтөбе, 2006ж – 98 бет